

— jul — jol — jil — juv — jov — jiv — iv, njegovo znamenje, zato je še v slovenskem jeziku ostala beseda drav v pomenu Brand, Affel. Tudi na rimskih kamnih nahajamo lastna imena Dravco, Dravso, primeri nasproti imenu Dravko, Dravsca, imena slovenskih rodovin Murko, Mursa. Tudi ime reke Sava pomeni toliko kot bik, vol, krava. Na Slovaškem še današnji dan pravijo volu kajla, savka, na slovenskem Štajeru pa biku munda, mi pa smo že čuli, da Živatovi voli so se veleli Kala, Mahakala, Nundi Dharma ¹⁾ itd. Koreniko indiškega božanstva Siva, Šiva, Živa iščejo nekteri v sanskritskem glagolu shvi (cvi) rasti, ploditi, anwachsen, fortpflanzen ²⁾, shavas, Erzeugniss. Učeni orientalist Burnov ³⁾ misli, da zendiška beseda šav je v kakošni zavezi z besedo Siva, Šiva, Živa. Naj si drugi belijo glavo o početku tega imena; na vsaki način je čudovitna sledeča okoliščina. Bik Živatov imenovan Dharma, tudi Nundi, je bil po indiškem basnoslovju zaznamek čednosti in modrosti ⁴⁾, in v fari sv. Tomaža blizo Lotmerga (Luttenberg) je vës, ktera se veli Savci in od njih se pravi, da „čednost brusijo“. „Ivanci imajo bika na lanci! Savci čednost brusijo!“ Kako globoko segajo te šaljive prislovice v staro indoslavensko basnoslovje! Celò dosledno se velijo prireke (Nebenflüsse) Mure, Drave in Save — Murica (Mürz), Dravina (Dran), Savina (San). Da ime reke Štir (Steier, reka v Avstriji) tudi toliko pomeni kot bik, je obče znano, ker v sanskritu sthiras ⁵⁾ pomeni bika. Da so besedo štir tudi stari Slovenci poznali vidi se iz imen rek Štira, Štir, v Poljskem in Srbiji ⁶⁾.

Taka imena noriških rek Juvava, Ivana, Igota z nosovnico Igonta, Isonta, Ina, Mure, Drave, Save, Štira so samo soimena poznamljenja enega istega pojema juv — jul — jiv — jil — iv — in — ig — iz — mur — dar — Sava. Ker pa gluhi e pred soglasnikom r najdemo v noroško-slovenskem narečju zmiraj izgovarjan kot ar (Pohorci zmiraj govorijo čarno, tardo, stard) ter se je beseda der izgovarjala kot dar, in reka Darva po prestavljenju čerk pa je postalo Drava. Pozneje je sanskritska beseda dharma — dherma prešla v tarma, terma, termast, terbavec (Stierköpfig), tur — tor — ter, in severni Slovenci okoli Bukovca (Lübeck) prebivavši so že govorili Trava. D in T sta se v starih jezicah zmiraj sorodna glasnika smatrala, celò v latinščini nahajamo rabljenje T za D. Tako piše rimski gramatikar Quintilian: „Quid T literae cum D quaedam cognatio? Quare minus mirum si in vetustis operibus urbis nostrae et celebribus templis legantur Alexanter et Cassantra“. Primeri še sanskritsko dhara, latinsko terra, sanskritsko dharma jus officium slav., treba necessitas indigentia, sacrificium, dalje lužiško drbëti — ogersko-slov. terbëti, müssen, litv. turrëti in dirbti, gotiško tharb, in nemško dürfen. (Dalje sledi.)

Ozir po svetu.

Černo morje.

Ker se dan današnji po časnikih veliko bere in govori od črnega morja, po katerem rusovski in turški brodovi ladjajo in kamor se angleško-francozke barke

pripravljajo: hočemo o tem in okolicah njegovih kaj več povedati.

Razprostira se černo morje med Azijo in Evropo. Stari Greki so ga eukainsko, to je, gostoljubno morje imenovali (zavoljo mnogih greških naselbin ob primorju njegovem). U severu dotikuje se južne Rusije, u izhodu gornatine Kaukazke; na zapadu ga mejašijo evropska Turčija in rusovska pokrajina Besarabija, in na jugu azijska pokrajina Natolija. En del črnega morja je Azovsko morje, ki se prostira proti severu, pa sploh u rusovske dežele se zaliva. Na južni strani je marmorno ali belo morje; med tim in črnim morjem je morska ožina, carigradski kanal ali Bosfor imenovana.

Černo morje je sila veliko. Poverhnja njegova obseže 7008, po nekterih merilih blizo 8700 štirjaških milj (tedaj obsega več prostora, kakor dve tretjini avstrijskega carstva.)

Voda njegova je bolj tamna kakor sredozemskega morja (zatorej ga imenujejo černo morje) in ker izliva se va-nj mnogo velicah rék (Donava, Dnester, Dneper, Don in Kupan), je tudi sladkeji, torej zmerzuje tudi laglje.

Grozoviti so viharji po črnem morju, ker je krog in krog zaperto; če tedaj burja se dvigne, postajajo strašni vertinci po nezmernem vodovju njegovem. Poleti navadno miruje scer bolj, kot druge morja; pozimi pa, zlasti poleg bregovja med iztočjem Donave in polostrovom Krim je sila nevarno preladjati ga. Odtok in pritok, kakor na baltiskem morju, se komej opaziti moreta.

Černo morje je polno žlahnih rib; posebno je več sort bucik u njem.

Ob bregovih črnega morja stojé velike in imenitne mesta, in scer:

1. na rusovskem primorju: Odesa, Kerson, Simferopol, Sevastopol in druge;
2. na primorju evropske Turčije: Varna, Burgas;
3. na brežju nataliskem pa: Sinope, Trebizond itd.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Celja. Od božičnih praznikov lanskega do svetih treh kraljev tekočega leta zimovalo je tukej sila hudo. Mraz je bil do 22. stopinje gorkomera. Pozneje nastopila je jugovina, in kmalo je plavalo vse po ulicah in poljih.

Pred nekimi dnevi vstrelili so blizo Celja velikega črnega orla. Priletel je bil menda od visokega Pohorja, ter se skital dalj časa okoli nekega mlinskega potoka, kjer so ga mikale race, ki tamkej po vodi pluskaje so plavale. Ravno pa, ko na eno je planiti hotel, zadela ga je smertna krogla. Prav velikan je. Visok je 2 in pol čevlja, razpete perute njegove pa merijo do 7 čevljev. Izpolnili so truplo njegovo, ter ga postavili v prirodnišnico tukajšnega gimnazija

Zares vesela novica nam je bila, da na stroške presvitlega gg. kneza in škofa Ljubljanskega bo Vodnikov slovár beli dan zagledal. Naznanite nam kdaj in kako? Tudi jez imam precej besedi nabranih, ki manjkajo v dozdanih rečnikih ali pa so napčno razložene. Če Vam so všeč, in je še čas jih vverstiti, Vam jih rad izročim *). J. Š.

Iz Železnikov 5. jan. Danes smo prvi letošnji list „Novic“ prejeli ter pozdravili jih s serčnim „živio“. Z veseljem vidimo, da so se verli pisatelji in rodoljubi naši sopet kaj možko krog njih vstopili, kar nam je

*) Prosimo lepo. Več od besednjaka bodemo naznanili ob svojem času. Vred.

velelo? Kato pripoveduje, da so jadranski Veneti trojanskega plemena. Jeziko- in zgodovinoslovci dajte nam to prikazen razjasniti! — ¹⁾ Dr. Vollmer Myth. str. 417. — ²⁾ Benfey v Gruberovi in Ersovi Real. Encyclop. pod člankom „Indien“. — ³⁾ Bournof Commentaire sur le Yacna I. 475. ⁴⁾ Dr. Vollmer Myth. Lex. p. 417. — ⁵⁾ Eichhoff 122. — ⁶⁾ Šafařík, Abkunft der Slaven 175 in 176.

spet porok za marsikak dober nauk in marsikako veselo in kratkočasno uro, ki nam jo bojo donšale „Novice“ v prihodnje. Slava! — V sredi preteklega leta se je osnovalo pri nas bravno društvo, ki si je naročilo „Novice“ in „Danico“ tudi zanaprej. Veselo je viditi, kako udje te družbice, priprosti delavci, te časopise vselej težko pričakujejo in kaj marljivo preberajo, kar je živ dokaz, da se giblje naš slovenski narod in drami od dné do dné bolje. Krajcarji, ki jih človek za časopise vloží, so pa resnično tudi dobro naloženi, ker dobri časopisi so studenci, iz katerih človeški rod zajema neizrekljivo veliko naukov in omike.

Dragina tudi pri nas pritiška slednji dan huje, ljudje le tarnjajo: kaj bo, kaj bo? Čudno je res to, saj vendar po Krajskem in tud drugje v obče ni bila tako silno slaba letina, in vendar cena vsih reči nahaja od dné do dné višji. Pregovor: da ljudje sami dragino delajo: nam že to uresničuje, ker se tu in tam sliši od silnih žitnih zalog. Ne mislim s tem napadati poštenih tergovcov, — pa najde se jih, ne le po mestih, tudi po kmetih dosti takih, ki žito prekupujejo in potem na kupe spravljajo, kakor da bi mislili, da nikdar več ne zerna žita zrastle ne bode. To tudi zamoremo z izgledom skazati blizo nas, kjer sta dva prekupca hotla en dan vse žito od tukajnih tergovcov pokupiti, in se vé da potem ga sama prodajati, da bi ljudem kri spod nohtov cuzala. Pač dobro je enemu teh nek tergovec odgovoril: „vém da ne kupuješ žita, da bi zgubil pri njem; ako pa bode kaj dobička kazalo, ga bom že sam rad spravil.“ Take prekupce bi po vsi pravici postavili v litanije, da bi ubogo ljudstvo molilo: „Reši nas prekupcov odertnikov, o Gospod!“ J. Levičnik.

Iz Ljubljane 11. jan. Prečastiti gospod Venceslav Hanka, vitez reda sv. Vladimira, knjižničar českega narod. muzeuma, ud mnogih učenih društev itd. mi je poslal 30 naročenih stisov Ostromirovega evangelija po zmanjšani ceni 40 kr. Tem je pa pridjal še en stis Ostromira, en stis „Božestvenaja služba“ (Divinum officium) z glagoliškimi pismeni, in en stis Sazavo-emavskega evangelija, to je, tisti preslavni slovenski evangeli, ki so nekaj francozki kralji o slovesnem venčanju v Remu na-nj prisekali, in te neprecenljive darove mi preslavni gosp. Hanka zročuje s temi besedami: „Prosim to od mene dobrovoljno prejeti v spomin starega znanja; poznam Vas namreč že 27 let po Vaši slovnici.“ Dalje je še priložil 10 stisov „Počatky posvatneho jazyka slovanskeho“, 10 stisov „Pravopis česky“ in 10 stisov „Pravopis rusko-česky“, da naj jih med učence, ki se želé českega učiti, zastonj razdelim. Na zadnje pa še svoje želje izreče: da bi se lepa staroslovensčina, tako dolgo zanemarjena, med Slovenci spet oživila. — Bog ga usliši! Metelko.

Novičar iz mnogih krajev.

Da v pravico lova (jage) nihče ne sega, ki nima pravice za to, je c. k. ministerstvo ukazalo, da se imajo za gojzdno varstvo postavljene osebe za celi njim izročeni lovski okraj v posebuo prisego vzeti. Za gojzdno varstvo in za lovsko službo ali edino le za lovsko službo v prisego vzete osebe imajo tudi v lovski službi veljati kot javni stražniki ali čuvaji; oni živjajo v ti službi vse postavne pravice in smejo tudi v lovski službi nositi navadno orožje, kterege pa se smejo poslužiti le ob prisiljeni brambi. V službi imajo služno obleko, ali predpisano in po dotični okolici na znanje dano pokrivalo na glavi ali prevezo na roki; vsakdo, službino od

njih pozvan, jih mora ubogati, sicer se pa tudi oni ne smejo proti nikomur nepostavno obnašati. — Po razpisu ministerskem pridejo 1. julia tega leta tudi nemške papirnate desetice ob veljavo. Ogerske papirnate šestice in desetice ostanejo začasno še veljavne. Mesca listopada leta 1851 je bilo vsega papirnatega drobiza za 18 $\frac{1}{4}$ milionov fl. med ljudstvom, ki se je do 30. listopada lanskega leta že v vsem na 8 $\frac{1}{4}$ mil. gold. pomajšal in nadomestil s krajcarji in srebrnimi šesticami. — Po banknem naznanilu je znesla konec preteklega leta gotovina v srebru 44 mil. in 881.334 fl., banknotov pa je bilo za 188 mil. in 309.217 fl. med ljudstvom. — Lansko leto je po vsih cesarskih železnicah delalo 18.000 delavcev. — Nek kmetovavec je predložil ministerstvu nasvét: naj bi se vse pošne ceste po obéh straneh zasadile z drevjem, z murbinim in drugim, ker to bi bilo v velik prid državi in ljudem. — C. k. vojna sodnija v Pragi je obsodila 10. dan t. m. 8 večidel mladih ljudi zavolj hudodelstva velike izdaje k smerti na vislice, 2 sokrivca tega hudodelstva v težko ječo, enega pa k delanju okopov; smertno kazen osmerih je g. deželni vojni poveljnik milostno spremenil v ječo. — Iz Turčije so sledeče zadnje novice: Iz vsega se kaže, da pri Kalafatu bode velika vojska, toda ne pred, dokler prednja straža Osten-Sakenove armade, 15.000 mož močna, ne pride tje. V Kalafatu in 80 vaseh, ktere so Turki v mali Valahii obsedli, znese nek turška armada 80.000 mož. Rusi pošiljajo na razgled skor vsaki dan nekoliko stražnikov, kteri se večkrat vdarijo s Turki, toda to je le kavsanje prednjih straž, ktero nič ne zdá. Rusi imajo zdaj težavno potovanje, ker je južno vreme še slabeja pota napravilo. Iz Odese se sliši, da vsaki dan pričakujejo careviča Konstantina tje. Število političnih begúnov iz mnogih dežel, ki se ponujajo sultanu za vojsko, se množi vsaki dan. Tudi v Bosni, Albanii, Macedonii in Romanii nabira turška vlada prostovoljce, s kterimi misli na spomlad Omer-pašatovo armado pomnožiti za 30 do 40.000 vojakov. Sultan je serbskemu knezu poslal dve pismi (fermana), v kterih je poterdil vse pravice in privilegije serbski knežii in je izrekel, da varstvo rusovsko je overženo. Tako se priporoča sultan na vse strani. 2. dan t. m. je gorelo v Carigradu na 3 krajih; naj večji oginj je bil v gerški četertini, kjer je pogorelo 400 (lesnih) bajt, — 1. dan t. m. so stale angleško-francozke barke še mirno pred Carigradom. Francozka in angleška vlada se ponovi naberí vojakov, ktere ste razpisale, resno pripravljate za vojsko; naša vlada in pa pruska razodevate terdno voljo se ne vtikati v ta razpor. Vladni Dunajski časopis „Oest. Corr.“ je vnovič te dni razglasil, da Austria hoče ostati neutralna, in čeravno je sedanji stan na Turškem zlo nevaren, vendar, kolikor je človeku dano v prihodnost gledati, zdaj še ni previditi, da bi se Austria zapletla v vojsko. Radovedno se tedaj pričakuje od govora cara rusovskega, ki ima po telegrafu 16. dan t. m. na Dunaj priti.

Stan kursa na Dunaji 11. januarja 1854.

Obligacije	5 %	91 $\frac{13}{16}$ fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	77 $\frac{1}{2}$ fl.
državnega	4 $\frac{1}{2}$ %	80 $\frac{7}{8}$ „	Windišgrac. „ 20 „	26 $\frac{3}{8}$ „
dolga	4 %	72 $\frac{1}{4}$ „	Waldstein. „ 20 „	27 $\frac{7}{8}$ „
	3 %	55 „	Keglevičeve „ 10 „	10 $\frac{1}{2}$ „
	2 $\frac{1}{2}$ %	46 „	Cesarski cekini.	5 fl. 44
Oblig. 5% od leta 1851 B 111		„	Napoleondor (20 frankov)	. 9 fl. —
Oblig. zemljiš. odkupa 5% 88		„	Suverendor	16 fl. —
Zajemi od leta 1834		227 $\frac{1}{2}$ „	Nadavk (agio) srebra:	
„ „ 1839		130 $\frac{3}{4}$ „	na 100 fl.	22 fl. $\frac{1}{2}$;

Loterijne srečke:

na Dunaju	} 11. januarja 1854:	4. 32. 64. 37. 83.
v Gradcu		7. 65. 72. 39. 13.

Prihodnje srečkanje bo na Dunaju in v Gradcu 25. januarja 1854.